

Lärande lärare

---

skapar förutsättningar för elever att
utveckla horisontella relationer

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Lidmanska

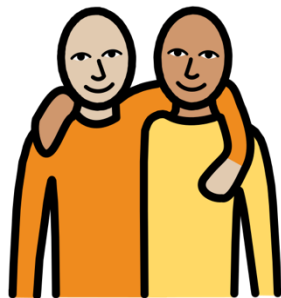
Horisontella relationer - Vår KASK-fråga

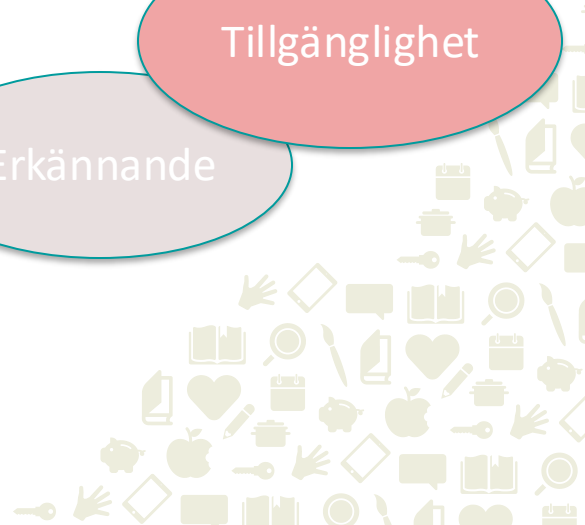
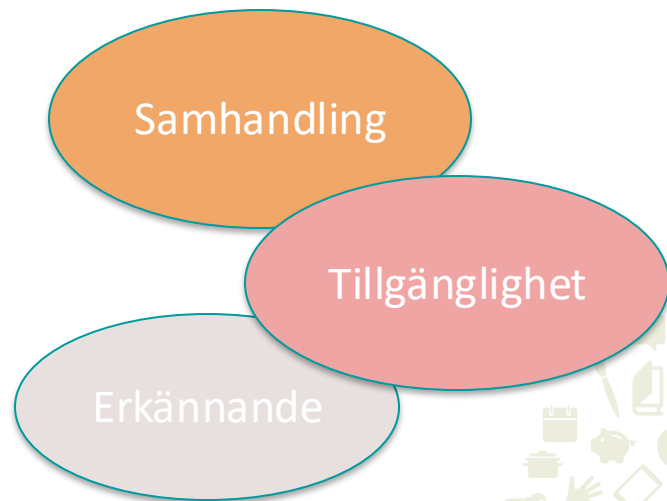
- Att samspela i undervisningen, att lära tillsammans
- Att ingå i olika grupper
- Att hjälpa och ta hjälp av varandra
- Hänga på rasten – att välja kompisar före i-Paden

Skapa miljöer!

Skapa möjligheter!

Lidmanska

Varför?

- Styrdokument som ger oss uppdrag att fostra demokratiska, sociala och delaktiga medborgare och att lära elever arbeta självständigt så väl som tillsammans med andra.
- Forskning som visar att en-till-en-undervisning är vanligt och att horisontella relationer ofta uteblir samtidigt som de vertikala relationerna stärks i skolor som undervisar elever med IF och IF i kombination med fler funktionsnedsättningar.

På den egna skolan:

- Mycket enskild undervisning och elever beroende av enskilt stöd
- Många elever som satt med sin i-Pad i klassrummet på rasterna
- Elever som ofta kommunicerade med varandra genom vuxna

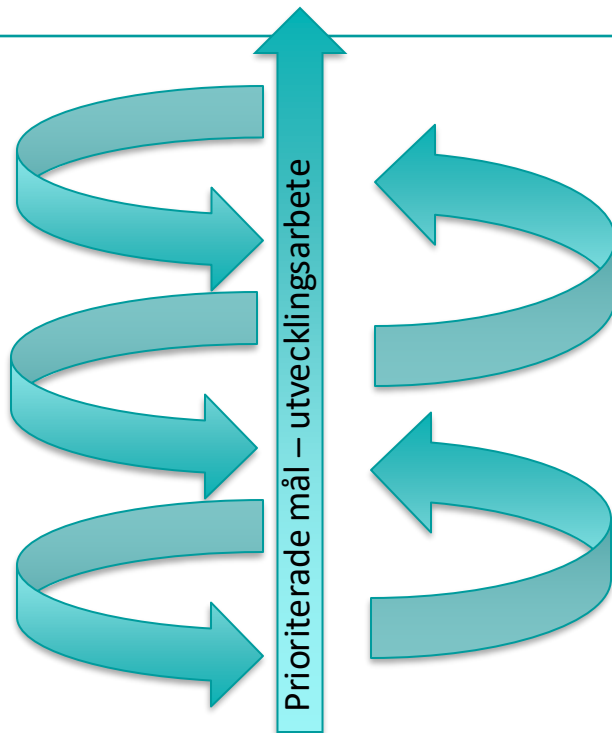

Lidmanska Gymnasiet

Utvecklingsorganisation

- Skolledare
- Förstelärare/mellanledare
- Lärare och elevassistenter
- Elever

Lidmanska

Ett kollegialt lärande för alla

- Hur organiserar vi en undervisning som sker i par eller grupp?
- Vilket stöd behöver eleverna i en sådan undervisning?
- Hur organiserar vi miljön så att den främjar horisontella relationer?
- Hur stödjer och stärker vi elevers kommunikation?
- Vad elever behöver för sitt vuxenblivande?
- Vilka förmågor kan våra elever utveckla – Funktionella kunskaper?

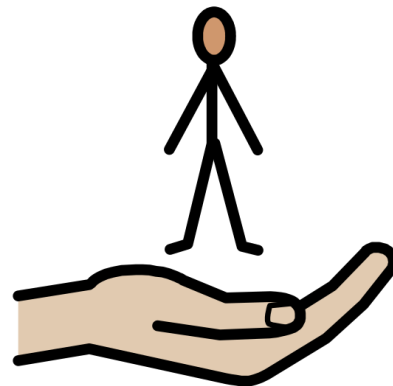

Lärares stöd

- beroende på elevers förförståelse, tidigare erfarenhet:

- Backa och sitta på händerna
- Ge tid
- Modellering
- Promptning
- Kommunikationsstöd
- Ord- och begreppsutvecklande undervisning

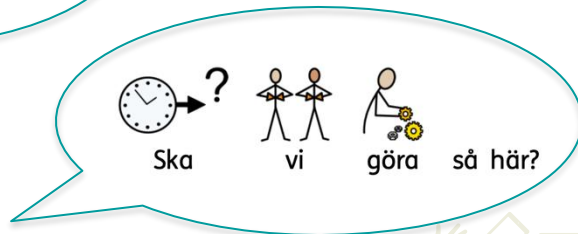
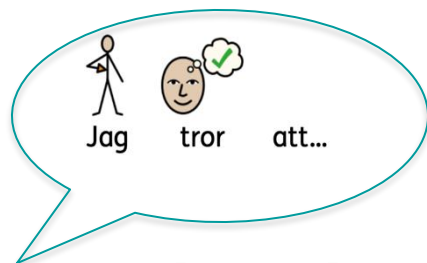
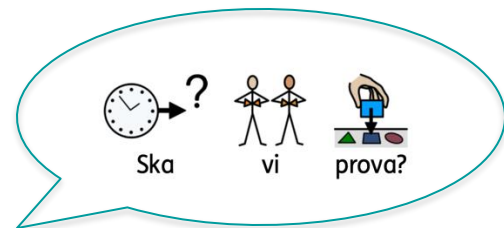
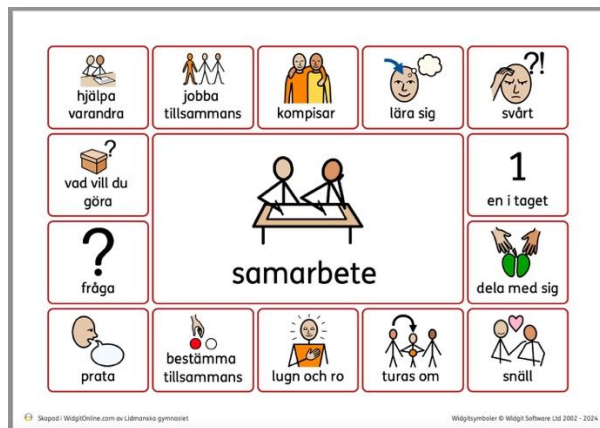

Kommunikation

Stöd behövs för att initiera, upprätthålla och avsluta kommunikation.

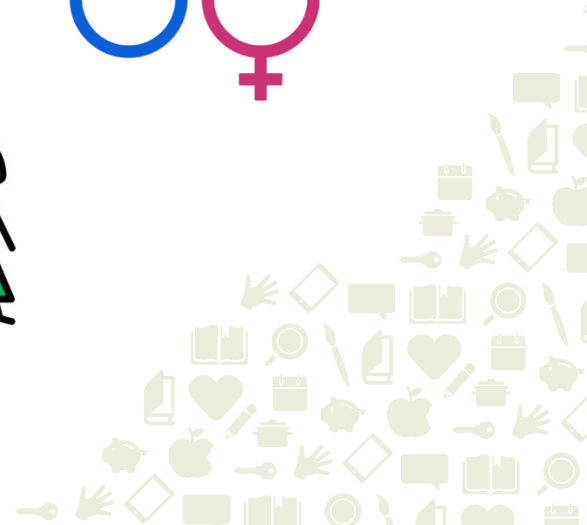
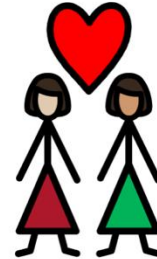
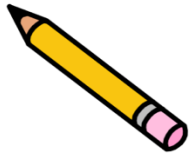
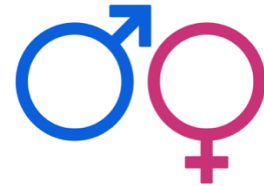
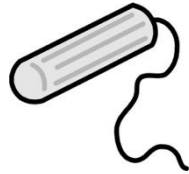
Samtalskartor, fraser, ord och begrepp som passar situationen.

Tillgång till begrepp.....

Ska man kunna snacka med sina kompisar behöver man ha koll på vilka ord som passar i olika sammanhang

Att organisera för horisontella relationer

- Undervisningsrummen – Hur vi möblerar våra klassrum!

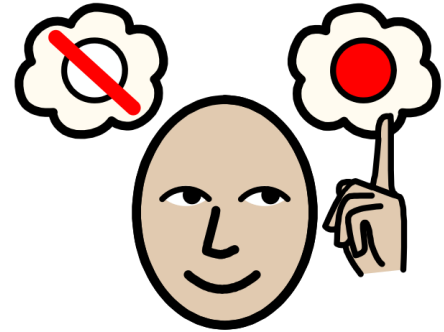

Förmåga att ingå i olika grupper

Elevers val – Veckans mest populära lektion:

- En lektion eleven själv bestämmer
- Där elever från olika klasser möts utifrån ett gemensamt intresse
- En lektion där vi arbetar i större grupp

(Medvetna och informerade val som blir betydelsefulla för eleverna)

Ork och uthållighet

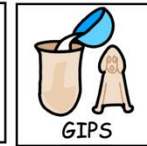
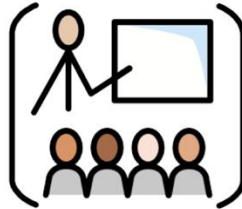
Idag undervisas de flesta eleverna i grupp och går tillsammans med klassen till lektioner praktiska och estetiska ämnesområden, lektioner som är upp till 60 minuter.

Det gäller även elever som under tidigare skolgång orkar arbeta max 20 min och sedan vilat minst lika länge.

Elever som tidigare aldrig kunnat vara i grupp utan hörselkåpor jobbar idag med klassen tex i bildsalen 60 minuter utan enskilt stöd av assistent och utan hörselskydd.

Individuella val – Elevens val

Autonmi

Här gör eleven medvetna och informerade val
När? Var? Med vem osv. Allt som är viktigt att få veta!

Vilka tecken på lärande har lärare upptäckt hos sig själva?

”Vi utmanar oss själva mer att prova nya sätt i undervisningen”

”Vi är mer medvetna om elevers möjligheter att lära av varandra”

”Vi vågar utmana våra elever och skapar möjligheter att utvecklas i samspel”

”Vi planerar mer undervisning som sker mellan klasserna, mer gemensamma didaktiska aktiviteter”

”Vi öppnar oss mer för varandra och tar stöd av andra”

Slutsats

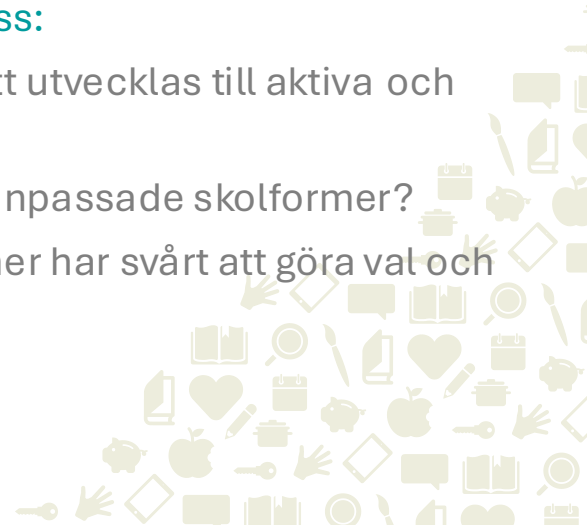
Lärare behöver våga utmana
sina kollektiva vanor!

Lärarens sätt att organisera undervisningen blir avgörande för elevers möjligheter att skapa horisontella relationer. Det får också konsekvenser för om och hur elever utvecklar sin förmåga att delta i sociala sammanhang och för hur eleven i vuxenlivet blir en aktiv medborgare.

Frågor vi som arbetar i de anpassade skolformerna behöver ställa oss:

- Vilka möjligheter erbjuder de anpassade skolformerna eleverna att utvecklas till aktiva och demokratiska vuxna medborgare?
- Varför dominerar en-till-en-undervisningen för så många elever i anpassade skolformer?
- Varför finns det en uppfattning om att elever i anpassade skolformer har svårt att göra val och fatta egna beslut? Behöver de kanske få öva mer på det?

Elevsyn – Vilka förväntningar har vi på våra elever?

Referenser:

Rönnerman, K. (2022). *Aktionsforskning: Vad? Hur? Varför?* Lund: Studentlitteratur.

Skolverket (2013). *Läroplan för anpassade gymnasieskolan: Gysär13.*

<https://www.skolverket.se/undervisning/anpassade-gymnasieskolan/laro-plan-program-och-amnen-i-anpassade-gymnasieskolan/laro-plan-gysar13- for-anpassade-gymnasieskolan>

Wåger, J. (2021). Kooperativt lärande (KL). I Wåger, J. & Östlund, D. (Red.) *Hållbart och meningsfullt lärande: Undervisning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*. Lund: Studentlitteratur, s.147–163.

Östlund, D. (2012). *Deltagandets kontextuella villkor: fem träningskoleklassers pedagogiska praktik.*

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:571918/FULLTEXT01.pdf>

Östlund, D., Andersson, A-L. & Klang, N. (2023). *Relationer, samarbete och samverkan i undervisning för elever med IF.* <https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P05120757>

FUB (2023). *Att få vara sig själv och en del i ett sammanhang: Riksförbundet FUB:s skolenkät till föräldrar om hur skolan fungerar för elever med intellektuell funktionsnedsättning (IF)* (rapport 2023). <https://www.fub.se/wp-content/uploads/2023/06/att-fa-vara-sig-sjalv-och-del-av-ett-sammanhang-rapport-skolenkat-fub-2023-webb.pdf>

Bilder: Egna samt symboler från Widgit Online

Presentation (Aktionsforskning – Tredje ordningens perspektiv)

Vi som presenterade arbetet för er:

Irene Schönning och Lis Brylle-Ramsten

irene.schonning@vasteras.se

lis.brylle.ramsten@vasteras.se

Lidmanska gymnasiet, Västerås

(fr. 1/7 -25 heter vi Carlforsska AGY, Västerås)

Lidmanska

